

האוניברסיטה העברית בירושלים
בית-הספר למדיניות ציבורית ע"ש פדרמן

מגמות 'אקטיביסטיות' בביקורת המדינה בישראל

עבודת גמר לקבלת תואר מוסמך במדיניות ציבורית
בהדרכת דר' רענן סוליציאנו-קינן

מגישה: ענת חולתא

ת.ז. 02743406

תאריך הגשה: 5.9.2010

א. תקציר

מחקר זה מבקש לבחון את קיומן של מגמות 'אקטיביסטיות' בעבודת מבקר המדינה הישראלי לאורך השנים. הספרות המחקרית מצביעה על מגמות התפתחות ושינוי בעבודת מוסדות ביקורת מדינה ברחבי העולם. מוסדות הביקורת התמקדו בתחילה בביקורת 'מסורתית' צרה שעניינה חוקיות, תקינות, וניהול ספרים. בהמשך, הלכה ותפסה מקום מרכזי ביקורת 'מקדמת' שהדגישה את איכות פעילות הממשל ובעיקר עקרונות של חיסכון, יעילות ואפקטיביות. נטען בספרות המחקרית, כי יותר ויותר פעלו מוסדות ביקורת גם בתחום המדיניות ממש. כן נטען, כי קיימת נטייה אצל מוסדות הביקורת לפיקוח תקנים ומדדים עצמאיים, המבוססים על דוקטרינות ניהוליות המוחזקות על-ידי המבקר, אך מקורן אינו בממשל עצמו. מגמות 'אקטיביסטיות' אלו, עלולות להיות בעלות השפעה על מידת הלגיטימיות ממנה נהנה מוסד הביקורת הן בקרב הציבור והן אצל הגופים המבוקרים. כרסום בלגיטימיות, עלול להוביל גם לפגיעה באפקטיביות של עבודת המבקר. לצורך המחקר, נדגמו 99 פרקי ביקורת מתוך דוחות העוסקים בשלושה משרדי ממשלה, תוך מתן ייצוג לכל מבקרי המדינה מאז תחילת עבודת המוסד, ב-1949. ממצאי הביקורת סווגו לפי חמש קטגוריות שגובשו מתוך הספרות, בדרך של ניתוח תוכן. בוצעו ניתוחים כמותיים בתוצאות המיון. למיטב ידיעתנו, זהו המחקר הראשון הבוחן שאלה זו באופן כמותי. תוצאות המחקר איששו את ההשערה, כי קיימות מגמות 'אקטיביסטיות' בעבודת מוסד הביקורת בישראל.